

5. Офіційний сайт Українського фонду соціальних інвестицій (УФСІ) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.usif.org.ua/>
6. Коваленко С. О. Інвестиційний клімат в Україні та напрями його покращення – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vetp/2012_38/12ksaaun.pdf

Левкович А.А., Горпинич Ю.А., Волощенко Л.М.
Донецкий государственный университет управления

СТРАТЕГИИ СОЦИАЛЬНО-ИНВЕСТИЦИОННОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ

Аннотация

В статье проанализировано современное состояние социально-инвестиционного развития в Украине. По результатам анализа предложены методы привлечения инвестиций в социальную сферу. Применение данных методов позволит активизировать инвестиционный процесс для обеспечения устойчивого развития экономики Украины.

Ключевые слова: инвестиции, социальное инвестирование, эффективность, компания, привлекательность.

Levkovich A.A., Gorpinich Y.A., Voloshenko L.M.
Donetsk State University of Management

STRATEGIES OF SOCIALLY-INVESTMENT DEVELOPMENT OF UKRAINE

Summary

The article analyses the current state of social and investment development in Ukraine. By results of the analysis proposed methods of attracting investments in the social sphere. The application of these methods will enhance the investment process for the sustainable development of the economy of Ukraine.

Keywords: investments, social investing, efficiency, company, attractiveness.

УДК.657

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІТИЧНОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Лежненко Л.І., Ломова І.О.
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Вивчено основні проблеми аналітичного обліку виробничих запасів. Досліджено напрямки удосконалення аналітичного обліку виробничих запасів, його організаційні аспекти та інформаційне забезпечення. Розглянуто шляхи використання автоматизованого обліку виробничих запасів підприємств.

Ключові слова: виробничі запаси, удосконалення аналітичного обліку, програмний продукт, інформаційне забезпечення, організація документообігу.

Постановка проблеми. В сучасних умовах в Україні існує потреба у виробництві конкурентоспроможної продукції та її реалізації на вітчизняному і міжнародному ринках. Це зумовлено розвитком ринкової економіки та міжнародних економічних зв'язків і появою нових господарських структур різних форм власності. Важливою передумовою здійснення господарської діяльності промислових підприємств є оптимальний обсяг виробничих запасів та їх ефективне використання, що потребує удосконалення системи управління виробництвом, яка базується на формуванні інформації про надходження та використання виробничих запасів. Актуальність забезпечення безперервності процесу реалізації товарів та обслуговування покупців потребує створення на підприємстві чітко налагодженої системи управління запасами, яка б забезпечувала задоволення інформаційних потреб щодо наявності та руху виробничих запасів підприємства.

Отже, на сьогоднішній день існує проблема розробки та впровадження системи управління запасами шляхом удосконалення аналітичного обліку

виробничих запасів підприємства, враховуючи особливості його основної діяльності, що забезпечить:

- отримання більш точної та детальної інформації про наявність та рух виробничих запасів;

- здійснення чіткого та розгорнутого аналізу обсягів запасів на підприємстві, який надає змогу зробити висновки про збільшення рентабельності підприємства та прискорення обігу вкладеного капіталу;

- надання керівникам підприємства інформації щодо структури запасів, обсягів їх виробництва та реалізації для прийняття відповідних управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічна наука досить багато уваги приділяє питанню обліку виробничих запасів. Загальні теоретичні питання обліку виробничих запасів не залишилися поза увагою таких провідних вітчизняних вчених, як Бутинець Ф. Ф., Валуєв Б.І., Голов С. Ф., Жилкіна Л.В., Гуцайлюк З. В., Кужельний М.В., Єфіменко В.І., Кірейцев Г.Г., Лінник В.Г., Рудницький В.С., Ткаченко Н.М., Сопко В.В., Смоленюк П.С. Вагомий

вносок в розробку методологічних підходів до проблеми аналітичного обліку виробничих запасів внесли Білуха М.Т., Гетьман В.Г., Дем'яненко М.Я., Загородній В.П., Кірейцева Г.Г., Кузьмінський А.М., Лінник В.Г., Литвин Ю.Я., Огічук М.Ф., Палій В.Ф., Підлісецький Г.М., Саблук П.Т., Сук Л.К. та інші. Однак все ще існують питання, які потребують подальших досліджень та наукових розробок.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Аналізуючи останні дослідження та публікації з теми, можна виокремити деякі проблеми, а саме: по-перше, залишається невирішеним питання щодо заходів удосконалення аналітичного обліку виробничих запасів підприємств, враховуючи специфіку їх діяльності та аналітичного забезпечення обліку; по-друге, недостатньо уваги приділяється усуненню проблем щодо нагромадження великої кількості первинних документів щодо обліку запасів; по-третє, на багатьох підприємствах не вирішено питання автоматизації аналітичного обліку запасів, оскільки не існує єдиного програмного продукту щодо ведення аналітичного обліку виробничих запасів враховуючи особливості галузі підприємства.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є виявлення основних проблем ведення аналітичного обліку виробничих запасів на промислових підприємствах та надання пропозицій для їх усунення.

Виклад основного матеріалу. Для здійснення фінансово-господарської діяльності промислові підприємства використовують виробничі запаси, які є важливою та домінуючою частиною оборотних активів. Основне призначення виробничих запасів – забезпечення безперервності виробничого процесу на підприємстві.

Управлінці мають забезпечити найбільш ефективні результати виробництва, підтримуючі достатній, але ненадмірний рівень виробничих запасів. Правильна організація надходження та вибуття запасів сприяє раціональному процесу виробництва на всіх стадіях обробки і випуску готової продукції виробничого підприємства. Це зумовлює потребу в повній та достовірній інформації про надходження, наявність та рух виробничих запасів.

Саме тому, облік виробничих запасів є актуальним для кожного підприємства. Враховуючи високий

ступінь конкуренції, постійні зміни взаємовідносин між виробниками, постачальниками, покупцями й державою, зростання ризику й відповідальності суб'єктів господарювання за результати діяльності, однією з основних умов отримання прибутку підприємств є якість управління виробничими запасами, що здійснюється на підставі оперативної та достовірної інформації, основним джерелом формування якої є система бухгалтерського обліку [1, с. 404].

Аналітична та синтетична облікова інформація є основою для управління виробничими запасами підприємства. Без чітко організованого обліку руху товарних запасів апарат управління не зможе виконувати ритмічну роботу підприємства, не зможе захистити себе від конкуренції [1, с. 405].

Найбільш достовірну інформацію про рух виробничих запасів здатна надати розгалужена система аналітичного обліку. На аналітичні рахунках ведуть облік виробничих запасів за їх видами, матеріально-відповідальними особами, постачальниками та ін. Рахунки аналітичного обліку використовуються для контролю за зберіганням і рухом виробничих запасів, їх оцінки, порівняння з даними складського обліку, а також для підведення підсумків інвентаризації [1, с. 405].

Показники аналітичного обліку використовують для визначення собівартості придбаних запасів, тому що ці показники забезпечують найбільшу точність калькуляції, на якій базується грошова оцінка виробничих запасів.

Необхідно зазначити, що чітко організований аналітичний облік є важливою передумовою раціональної організації бухгалтерського обліку. Для правильного ведення аналітичного обліку виробничих запасів слід дотримуватися основних вимог:

- 1) кількість аналітичних рахунків визначається потребами підприємства та його видом діяльності;
- 2) виробничі запаси обліковуються в натурально-вартісному виразі;
- 3) аналітичний облік ведеться в картках або відомостях;
- 4) в кінці звітного періоду здійснюється звірка аналітичних рахунків з синтетичними.

Практика ведення обліку виробничих запасів, особливо на промислових підприємствах з великою

Таблиця 1

Документи з надходження та оприбуткування виробничих запасів

№ з/п	Назва документа	Призначення документа
1	Товарно-транспортна накладна (ф. № 1-ТН)	комбінований документ, що надає наступну інформацію: відомості про вантаж, вантажно-розвантажувальні роботи, інша інформація
2	Рахунок-фактура	розрахунковий документ, що випищується постачальником на ім'я покупця на кожну партію відвантажених запасів
3	Накладна на відпуск товарно-матеріальних цінностей	документ є підставою для списання товарно-матеріальних цінностей, для оприбуткування їх підприємством-одержувачем і для дозволу на вивіз із території підприємства постачальника, а також для їх складського, оперативного і бухгалтерського обліку
4	Довіреність (ф. № М-2)	застосовуються для одержання виробничих запасів від постачальника через довірену особу
5	Акт закупки товарно-матеріальних цінностей	застосовується при закупівлі запасів підзвітними особами підприємства
6	Журнал обліку вантажів, що надійшли	застосовується для реєстрації транспортних документів, пов'язаних з отриманням вантажів та оприбуткуванням їх на склад підприємства
7	Прибутковий ордер (ф. № М-4)	застосовуються для обліку матеріалів, що надходять на підприємство від постачальників або з переробки
8	Акт про приймання матеріалів (ф. № М-7)	документ складається у випадках розбіжностей за кількістю і якістю виробничих запасів, що надійшли, із даними супровідних документів (пред'явлених до оплати) і є підставою для пред'явлення претензій постачальнику й оприбуткування виробничих запасів, що надійшли. Застосовується також у разі приймання запасів, що надійшли без документів

номенклатурою запасів, показує, що дана ділянка є досить трудомісткою. Як наслідок, на багатьох підприємствах спостерігаються певні недоліки, а інколи і недбалість обліку запасів. Такі помилки призводять до великих втрат запасів і, як наслідок, зменшення оподаткованого прибутку, що несе за собою негативні наслідки не тільки для окремого підприємства, а й бюджету держави в цілому. Крім того, відсутність чіткої системи аналітичного обліку запасів не дає змогу виявити нестачі, крадіжки або псування запасів на підприємствах.

Отже, очевидним є факт, що невирішені проблеми аналітичного обліку виробничих запасів негативно впливають на діяльність суб'єктів господарювання.

Наступною проблемою є невпорядкована первинна документація та відсутність типових уніфікованих форм документів. Причому недоліки стосуються нерациональних форм документів, документообігу та всієї системи оформлення, реєстрації й обробки документів.

Перш за все, це спричинено великою різноманітністю форм облікових документів, яка істотно ускладнює облік. В основному, типові форми первинної та зведеної документації з обліку виробничих запасів були затверджені ще у минулому столітті. Сьогодні такі документи не можуть задовольнити інформаційні потреби користувачів.

Первинні документи з обліку виробничих запасів можна розділити на три складових. Перше група документів з надходження та оприбуткування виробничих запасів їх характеристика та призначення наведена в таблиці 1 [4, с. 246-247].

Отже, з наведеної таблиці ми бачимо, яку кількість документів необхідно складати тільки по надходженню та для оприбуткування запасів, що ви-

магає від бухгалтера чіткої організація не тільки ведення обліку запасів а й діловодства. Ця необхідність виникає для всіх груп первинних документів щодо обліку виробничих запасів.

Друга група документів щодо руху складських запасів, їх призначення та характеристика наведені в таблиці 2 [4, с. 247-248].

Документи щодо списання виробничих запасів (третя група), їх призначення та характеристика наведені в таблиці 3 [4, с. 248].

Таким чином, як бачимо з наведеного загального переліку документів, існує їх величезна кількість і різноманітність, що нагромаджує процес реєстрації й обробки документів на всіх ділянках обліку підприємства і вимагає від бухгалтера ретельного ведення організаційних аспектів обліку виробничих запасів підприємства.

На практиці складають не всі документи, до того ж чітко не визначені терміни передачі документів з обліку запасів до бухгалтерії. В тому випадку, якщо підприємство складає всі необхідні документи, реєстрація цих документів все одно нерегулярна і несутільна. Через відсутність контролю за документообігом документи надходять не в повному обсязі, і, як правило, в кінці місяці. Існуючий порядок ведення обліку виробничих запасів на промислових підприємствах супроводжується дублюванням інформації в різних документах.

Подібні проблеми в надходженні облікових документів на обробку та характерні тенденції збільшення їхньої кількості до кінця місяця значно ускладнюють роботу як бухгалтерії, так і інших відділів. Обсяг аналітичних облікових робіт на кінець місяця зростає, що негативно позначається на якості роботи бухгалтерів. Враховуючи згадані вище недоліки, аналітичні облікові роботи бухгалтери на

Таблиця 2

Документи зі складського обліку і внутрішнього переміщення виробничих запасів

№ з/п	Назва документа	Призначення документа
1	Картка складського обліку матеріалів (ф. № М-12)	застосовується для оперативного обліку руху запасів по складу (коморі)
2	Регістр прийняття-здачі документів (ф. № М-13)	використовується для реєстрації прибуткових і видаткових документів, які здаються до бухгалтерії
3	Відомість обліку залишків матеріалів на складі (ф. № М-14)	використовується для контролю взаємозв'язку складського та бухгалтерського обліку
4	Матеріальний ярлик (ф. № М-16)	застосовується для характеристики матеріалів кожного номенклатурного номера за місцем зберігання, слугує для матеріальних цінностей паспортом
5	Сигнальна довідка про відхилення фактичного залишку матеріалів від встановлених норм запасу (ф. № М-18)	складається завскладом (комірником) у разі виявлення відхилень фактичного залишку виробничих запасів від встановлених норм
6	Матеріальний звіт (ф. № М-19)	складається матеріально відповідальною особою і передається в бухгалтерію; відображає рух запасів на складі за певний період

Таблиця 3

Документи з відпуску (списання) виробничих запасів

№ з/п	Назва документа	Призначення документа
1	Лімітно-забірна картка (ф. № М-8)	для багаторазового відпуску одного номенклатурного номера матеріалів на один місяць
2	Лімітно-забірна картка (ф. № М-9)	для чотириразового відпуску лімітованих матеріалів, що зараховуються на один вид витрат (замовлення) на один місяць
3	Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів (ф. № М-10)	для відпуску матеріалів, потреба в яких виникає періодично, заміни матеріалів, а також для додаткового (понадлімітного) відпуску матеріалів
4	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (ф. № М-11)	для відпуску матеріалів усередині підприємства, включаючи відпуск господарствам свого підприємства, розташованим за межами його території

практиці або виконують неякісно, або не виконують взагалі.

Актуальною на сьогодні є проблема переходу на автоматизовану форму обліку, оскільки ще багато підприємств ведуть журнально-ордерну форму обліку. Це дуже трудомісткий процес, особливо на промислових підприємствах. Аналітичний облік виробничих запасів неможливий без використання сучасних комп'ютерних технологій, тому для вирішення проблем обліку виробничих запасів, а також оптимізації роботи бухгалтерії та складу необхідно автоматизувати облік, який може бути реалізований за допомогою таких програмних продуктів, як «Парус», «Акцент», «1С: Підприємство» тощо.

Основним способом відображення операцій в обліку виробничих запасів на практиці відбувається за допомогою програмного продукту «1С: Підприємство», в основу якого покладено введення документів, що відповідають первинним бухгалтерським документам. Проте, облік в «1С: Підприємство» та інших програмах ведеться по рахунку 20 «Виробничі запаси» і його субрахунках, а технологію аналітичного обліку виробничих запасів підприємство має розробляти самостійно.

Серед інших проблем, пов'язаних з аналітичним обліком виробничих запасів, можна виділити:

- низький рівень оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств;
- невідповідний рівень контролю та оперативного регулювання процесів наявності та руху запасів;
- обмеженість контролю використання виробничих запасів тощо [8, с. 254].

Необхідно зазначити, що вирішення цих проблем потребує оновлення системи отримання інформації про виробничі запаси, використання нетрадиційних для вітчизняної облікової практики підходів щодо ефективного їх використання та оптимізації результатів діяльності підприємства через застосування принципів і методів бухгалтерського обліку [8, с. 254].

Насамперед, необхідно зменшити кількість первинних документів з обліку виробничих запасів та уніфікувати їх форми таким чином, щоб уникнути дублювання інформації, і щоб інформація задовольняла вимоги користувачів. Особливо необхідно удосконалити документи, на основі яких виробничі підрозділи одержують сировину, матеріали, покупні готові вироби із заводських складів (лімітно-забірні картки, забірні картки, вимоги і накладні тощо).

Перейти від громіздкого та складного процесу документування до більш простого допоможе західний досвід. Наприклад, первинних документів в Україні у 5 разів більше, ніж у Німеччині. В деяких країнах немає затверджених форм первинних документів. Обов'язкові вимоги визначено тільки до тих документів, щодо яких є ризик підробки [3]. Таким чином, типові форми первинних документів доцільно використовувати лише для обліку надходження виробничих запасів. Форми інших документів та організацію документообігу слід розробляти підприємствам самостійно в залежності від розміру підприємства, системи контролю руху виробничих запасів, кількості працівників в бухгалтерії та на складі, виду діяльності тощо.

Характерною особливістю західних компаній, яку варто взяти до уваги вітчизняним підприємствам, є те, що пріоритетом виступає зміст, а не форма документації. Подібні підходи послаблюють адміністративне навантаження, зменшують витрати на бухгалтерський облік для підприємств [3].

Складність і трудомісткість обліку виробничих запасів, галузеві особливості виробництва, різно-

маніття форм первинних документів, неналагодженість взаємодії бухгалтерії, складу та виробничих підрозділів вимагають різноманітних підходів при вирішенні конкретних питань техніки та методики ведення аналітичного обліку виробничих запасів.

Отже, вирішенню цих проблем сприяє використання останніх технологій з автоматизованого обліку виробничих запасів. Автоматизована обробка даних обліку може забезпечуватися наступними способами:

- розроблення спеціалізованої фірми на замовлення управлінської інформаційної системи підприємства (у тому числі й інформаційної системи обліку);
- придбання універсального програмного комплексу (або його окремого модуля);
- автоматизація облікового процесу силами фахівців підрозділу з автоматизованого оброблення даних підприємства;
- використання табличних процесорів обліковими працівниками для забезпечення автоматизованого розв'язання окремих задач конкретної ділянки обліку [5].

На ринку програмного забезпечення пропонують окремі модулі «Торгівля і склад» певного програмного продукту, які дозволяють більш швидко та ефективно обробляти інформацію.

Такі модулі дозволяють вести аналітичний облік виробничих запасів у натуральному і вартісному вираженні з моменту надходження до продажу і списання (наявність, переміщення, списання), вести журнали платежів, партійний облік, журнали виробничих запасів, виконувати резервування запасів, працювати з особовими рахунками контрагентів, забезпечення комплектування і розкомплектування запасів. Модуль дозволяє одержати повну звітність по складу [2].

При спільній роботі з модулем «Бухгалтерія» забезпечується пряма обробка складських операцій у бухгалтерській підсистемі. При цьому необхідно, щоб автоматизований аналітичний облік виробничих запасів здійснювався як на складах, так і в бухгалтерії підприємства.

Перевагою використання спеціалізованих модулів є можливість отримання розрахунків і вихідної інформації регламентного, контрольного і довідкового характеру, проведення аналізу, прогнозів, аудиту і прийняття управлінських рішень у цілому по підприємству або структурному підрозділу.

Висновки і пропозиції. Отже, можна виділити основні напрямки та пропозиції щодо удосконалення аналітичного обліку виробничих запасів на підприємствах, а саме:

- підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств, яке забезпечується запровадженням інформаційних технологій обробки економічної інформації;
- удосконалення системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами та обґрунтування раціональних методів проведення інвентаризації виробничих запасів, оскільки успішне функціонування підприємств залежить, перш за все, не тільки від удосконалення внутрішньогосподарської діяльності взагалі, а і від того, наскільки розвинута система автоматизації їхньої діяльності;
- чітка організація обліково-контрольних процедур руху запасів підприємств (застосування прийомів обліку за центрами відповідальності, заходів контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів) [8, с. 254].

Таким чином, узагальнюючи все вищезазначене можна дістати висновку, що впровадження системи управління запасами шляхом удосконалення аналітичного обліку виробничих запасів, спрощення системи документообігу та чітка організація обліку з застосуванням програмного забезпечення обліку запасів підприємства, враховуючи особливості його

діяльності, надасть можливість отримувати точну та детальну інформацію про наявність і рух виробничих запасів, здійснювати чіткий та розгорнутий аналіз обсягів запасів, що також вплине на поліпшення роботи підприємства, прийняття відповідних управлінських рішень і, як наслідок, отримання бажаного прибутку.

Список літератури:

1. Балашук Д. М. Значення обліку виробничих запасів в управлінні підприємством / Д. М. Балашук // 69-та студентська науково-технічна конференція: секція «Економіка і менеджмент»: збірник тез доповідей / Національний університет «Львівська політехніка». – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 404-406
2. Кожукина О.Е., Облік виробничих запасів в умовах автоматизації / О.Е. Кожукина // Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, Україна [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2011/Economics/7_88926.doC.htm
3. Низова О., Первинний документообіг: тенденції до спрощення / О. Низова // Вісник Міністерства доходів і зборів України [Електронний ресурс] : 2011. – № 47. Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/561>
4. Садовська І. Б., Бухгалтерський облік: навчальний посібник для вищої школи. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 688 с.
5. Терещенко Л.О., Матієнко-Зубенко І.І., Інформаційні системи і технології в обліку [Електронний ресурс] : навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2004. – 187 с. Режим доступу: <http://buklib.net/books/25434/>
6. Чабанюк О. А. Організація документообігу як засіб удосконалення обліку наявності та руху виробничих запасів / О. А. Чабанюк // Фінанси, облік і аудит [Електронний ресурс] : зб. наук. праць / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана»; відп. ред. А. М. Мороз. – К.: КНЕУ, 2011. – Вип. 18. – С. 386–391.
7. Чабанюк О. А., Сучасні проблеми та напрямки вдосконалення обліку виробничих запасів на підприємстві / О. А. Чабанюк // Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана [Електронний ресурс]: 2011. – № 34 –Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ekon/2011_34/statti/6_4.htm
8. Янчук В. І., Сучасні проблеми та напрямки вдосконалення ведення обліку виробничих запасів на підприємстві / В. І. Янчук, О. В. Кипаренко // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. – 2012. – Випуск № 3 (69) Том. 2. – С. 250-255

Лежненко Л.И., Ломовая И.А.

Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ АНАЛИТИЧЕСКОГО УЧЕТА ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАПАСОВ

Аннотация

Изучены основные проблемы аналитического учета производственных запасов. Исследованы направления усовершенствования аналитического учета производственных запасов, его организационные аспекты и информационное обеспечение. Рассмотрены пути использования автоматизированного учета производственных запасов предприятий. **Ключевые слова:** производственные запасы, усовершенствование аналитического учета, программный продукт, информационное обеспечение, организация документооборота.

Lezhnenko L.I., Lomova I. O.

Kyiv National Economic University named after Vadim Hetman

THEORETICAL ASPECTS OF ANALYTICAL ACCOUNTING IMPROVEMENT OF PRODUCTION SUPPLIES

Summary

The main problems of production supplies analytical accounting are studied. Directions of analytical accounting improvement of production supplies, its organizational aspects and informative provision are researched. Ways of using automated production supplies accounting are described.

Keywords: production supplies, analytical accounting improvement, program product, provision of information, organization of document.